

De Democratiefabriek

Welkom bij de Democratiefabriek

Bienvenue à la Fabrique de la Démocratie

Deze tentoonstelling vormt de nieuwe actoren van onze democratie!

Het doel is om jullie te helpen met het beantwoorden van twee vragen:

- Wat is democratie?
- Welke soort actor binnen de democratie ben jij?

Jullie kunnen het parcours in duo's starten, aan een startpunt dat jullie zelf kiezen.

Ga met elkaar in debat en houd de twee bovenstaande vragen steeds in jullie achterhoofd. Veel plezier!

Jullie kunnen het bezoek afsluiten bij het conclusiepaneel.

Cette exposition fabrique des acteurs et des actrices de la démocratie.

Son objectif est de vous aider à répondre à deux questions :

- Qu'est-ce que la démocratie ?
- Quel acteur ou quelle actrice de la démocratie es-tu ?

Commencez le parcours en duo où vous le souhaitez.

Discutez, débattiez... amusez-vous en gardant ces deux questions à l'esprit.

Achez votre visite au panneau de conclusion.

BELvue!
museum

Inhoudsopgave

Introductie	3
Wat is de Democratiefabriek?	3
Pedagogische aanpak.....	4
De thema's	4
Het bezoek	5
Aantal deelnemers – leren in duo.....	5
Duur	5
Gedetailleerde beschrijving	6
Wie ben ik?.....	6
Ik en de anderen	7
Mijn vrijheden en die van anderen	16
Wat is democratie?	18
Na het bezoek	28
In de klas	28
In het BELvue	28
Link met onderwijsdoelen en eindtermen.....	29

Introductie

Een bezoek aan de Democratiefabriek wordt autonoom afgelegd (zonder gids of animator, tenzij u de Democratiefabriek bezoekt in combinatie met een workshop). Het is daarom aangeraden om het bezoek voor te bereiden.

Om u hierbij te helpen, hebben wij dit document opgesteld. Hierin staan alle activiteiten die u tijdens het bezoek aan de Democratiefabriek kunt doen beschreven.

Op onze website kunt u ook een lijst met vragen vinden die u kunt gebruiken (en uitprinten) om uw leerlingen tijdens hun bezoek te actief te laten deelnemen.

Wat is de Democratiefabriek?

De Democratiefabriek is een unieke tentoonstelling gericht op jongeren vanaf 14 jaar.

Interactieve 'machines' geven hen de mogelijkheid om, in duo's of in groepjes van drie, na te denken over verschillende ervaringen en hierop te reageren. Ook worden ze geconfronteerd met hun eigen ideeën, twijfels en vooroordelen. De tentoonstelling is een aanleiding om het debat te openen over (soms controversiële) onderwerpen die van invloed zijn op de diversiteit van onze samenleving en de manier waarop onze democratie werkt.

In de tentoonstelling staan twee vragen in het bijzonder centraal:

- **Wat is democratie?**
- **Wat voor actor in de democratie ben jij?**

We gaan uit van het principe dat het belangrijk is dat iedereen leert over de grondslagen en beginselen van de democratie en dat het belangrijk is ons de vraag te stellen op welke manier wij kunnen bijdragen aan het behoud ervan in de hedendaagse samenleving. De tentoonstelling gaat niet zozeer in op de institutionele en juridische details van de democratie; ze is veel eerder bedoeld om burgers te leren leven in een pluriforme samenleving, waarbij standpunten worden gegeven en conflicten worden opgelost door de dialoog te bevorderen en door het gebruik van geweld af te zweren.

Pedagogische aanpak

De Democratiefabriek is een interactieve tentoonstelling.

Ze is niet gebaseerd op een encyclopedisch, historisch of beschouwelijk model, maar bestaat uit 'machines' en activiteiten die een reeks sociale kwesties bespreken. De metafoor van een 'fabriek' zorgt voor een actieve houding tijdens het uitvoeren van taken en het maken van keuzes. Men moet de machines bedienen en een standpunt innemen over kwesties die van invloed zijn op de manier waarop onze democratie werkt.

Het doel van het bezoek is om een dialoog op gang te brengen door deelnemers aan te moedigen om hun mening te geven, maar ook om te discussiëren en vragen te stellen. Ze worden aangemoedigd om een link te leggen tussen de algemene kwesties die in de tentoonstelling en hun dagelijks leven.

De thema's

De tentoonstelling is opgebouwd rond 4 thema's:

- **Wie ben ik?**
Waar hoor ik thuis?
- **Ik en de anderen**
Feiten en meningen, oordelen en vooroordelen.
Culturele, religieuze en genderdiversiteit en de weergaves, vooroordelen en discriminatie die hieruit kunnen voortkomen.
- **Mijn vrijheden en die van anderen**
Zijn verschillen niet juist verrijkend? Er wordt veel gediscrimineerd, terwijl dit helemaal niet nodig is.
- **Wat is democratie?**
Wat zijn onze visies op democratie: de voor- en nadelen, participatie, actiemiddelen, scheiding der machten, het recht en de plicht om te stemmen... de grenzen van de democratie en wat er zou gebeuren als ze niet meer zou bestaan?

Het bezoek

Aantal deelnemers – leren in duo

Tijdens het bezoek staat dialoog centraal, waarbij het belangrijker is om te luisteren en na te denken dan om koste wat kost gelijk te hebben.

Om deze reden doorlopen bezoekers de tentoonstelling in groepjes van twee (of eventueel drie). Tijdens elke activiteit delen ze hun reacties, meningen en keuzes. Op deze manier krijgen bezoekers een actieve rol in hun eigen leerproces.

Voor ieder bezoek wordt een maximum van 30 bezoekers aanbevolen.

Duur

De meeste bezoekers slagen erin om ongeveer een uur geconcentreerd te blijven. Afhankelijk van hun houding en motivatie hebben sommigen meer begeleiding nodig dan anderen. Al met al moet gerekend worden op een duur van anderhalf uur per bezoek.

Gedetailleerde beschrijving

Wie ben ik ?

Drie panelen moedigen bezoekers aan om zichzelf af te vragen wie ze zijn. Hoe definiëren ze zichzelf?

Zijn ze Europeaan? Belg? Student? Muzikant?

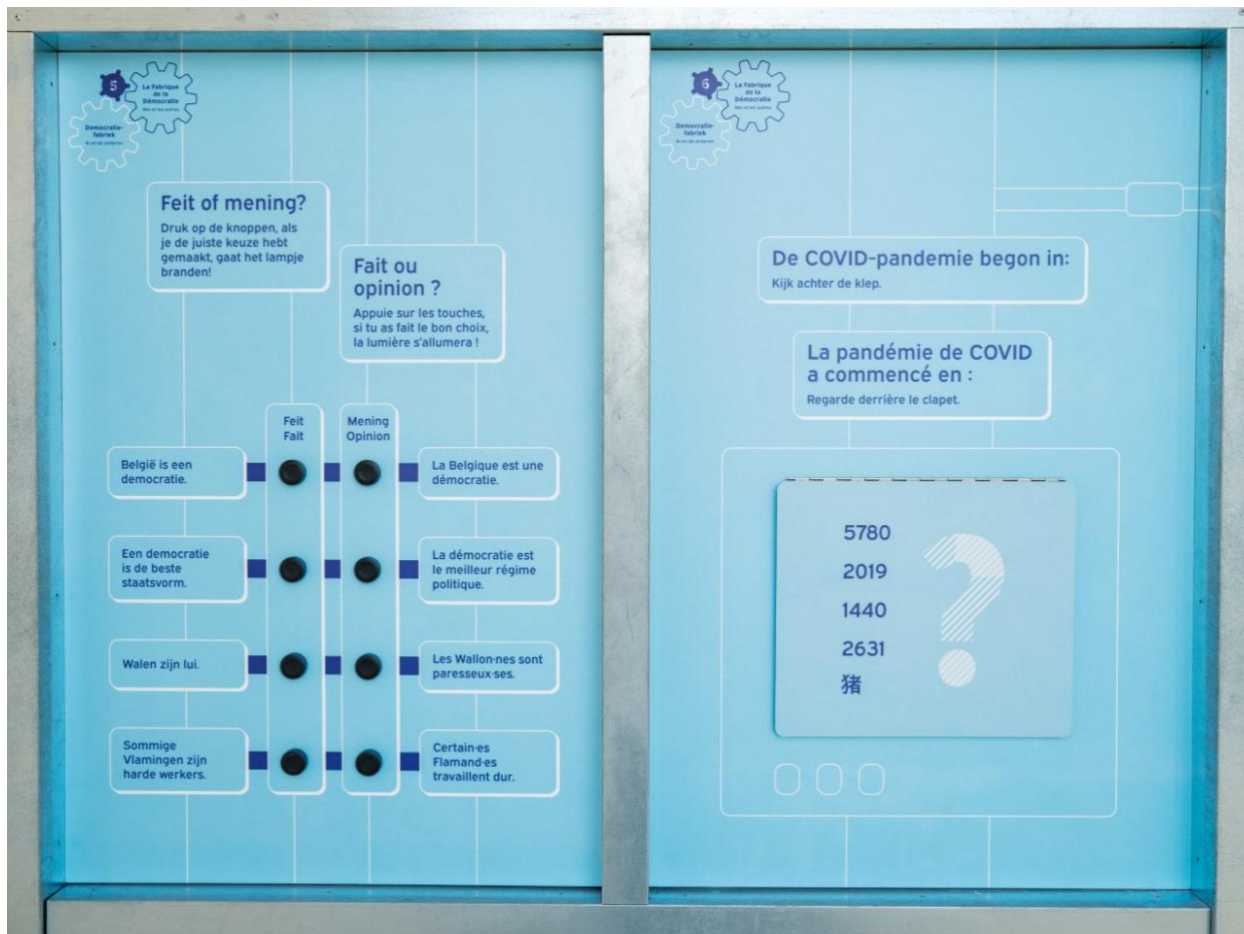
Een spiegel zal deze identiteit op de proef stellen door hun spiegelbeeld te vermengen met dat van de partner waarmee ze de oefening doen.

Ik en de anderen

Dit thema komt aan bod op 4 meubels die je laten nadenken over onze relatie met anderen.

In eerste instantie reflecteren de bezoekers op hun vooroordelen (panelen 5 en 6) en stellen ze enkele zaken die vanzelfsprekend lijken in vraag, zoals bijvoorbeeld onze kalender.

De begrippen 'vooroordeel' en 'feit' worden gedefinieerd aan de hand van de activiteiten op panelen 8 en 9.

De bezoekers ontdekken dat de uitspraak "sommige Fransen zijn arrogant" een feit is, net als de vaststelling "roken is slecht voor de gezondheid". Zeggen dat "Vlamingen separatisten zijn", is daarentegen een voordeel: het is namelijk niet waarschijnlijk dat alle Vlamingen separatisten zijn.

Alle mensen zijn gelijk.
Tous les êtres humains sont égaux.

Alle mensen zijn verschillend.
Tous les êtres humains sont différents.

Logo: **Le Musée de l'Homme**
Belvue!
MUSEUM

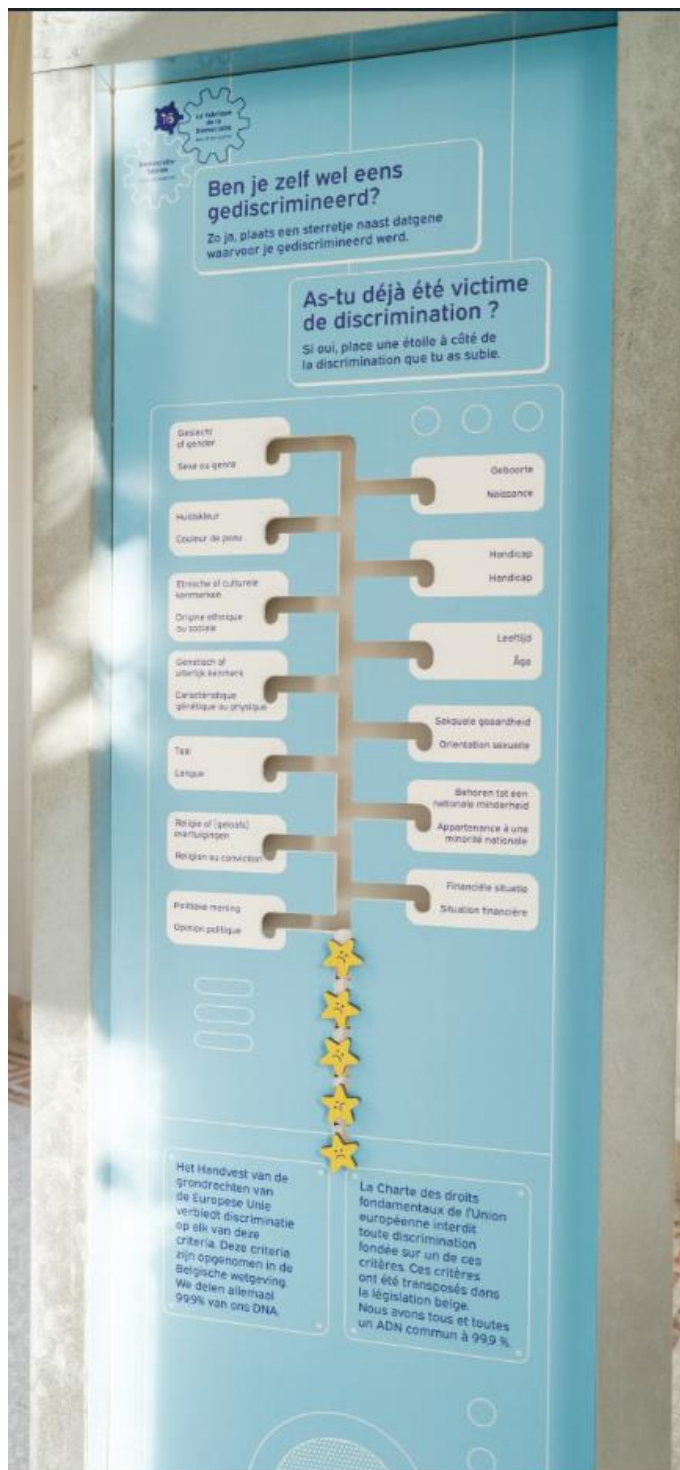
10x4 grid of diverse human faces (left panel)

10x4 grid of diverse human faces (right panel)

Prohibited touch symbol (bottom of each panel)

Horizontal lines representing a list of names (bottom of each panel)

Stereotypen kunnen leiden tot discriminatie. De volgende panelen gaan hierop in door bezoekers eerst te vragen of ze zelf weleens slachtoffer zijn geweest van discriminatie. Paneel 16 geeft een overzicht van alle situaties die door de wetgever als discriminatie worden beschouwd.

Paneel 17 laat zien dat wij allemaal op een zeker moment slachtoffer kunnen worden van discriminatie, maar dat wij zelf ook personen zijn die soms kunnen discrimineren.

Aan de hand van de twee volgende panelen reflecteren de bezoekers op hun openheid naar anderen toe. Zijn ze bereid om Syriërs te ontvangen die gevlucht zijn uit een onveilige situatie; of Polen die op zoek zijn naar werk? Of zouden ze gastvrijer zijn als het ging om mensen uit een andere regio?

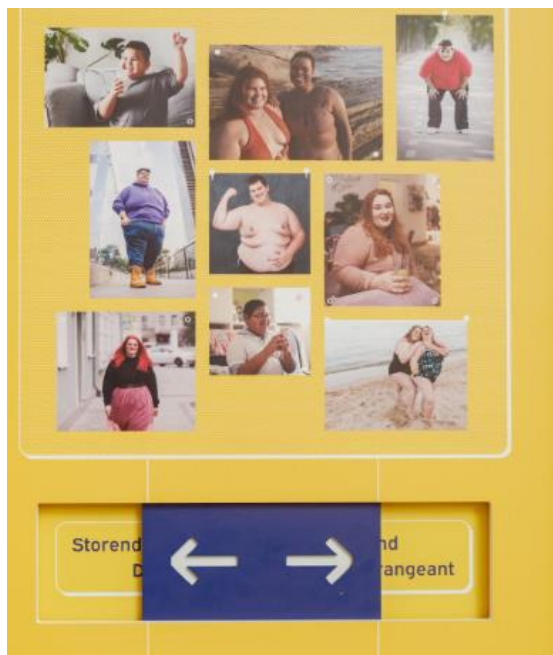
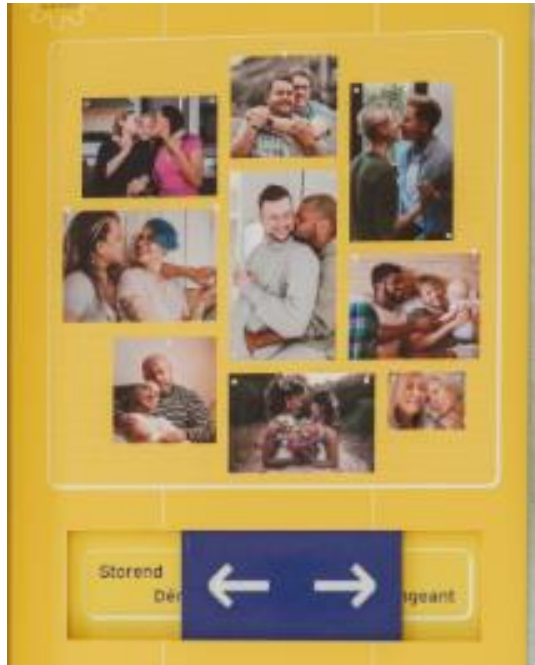

Het thema 'Ik en de anderen' eindigt, tot slot, met 'echte' propagandabeelden die discriminerend of zelfs racistisch zijn. Telkens wordt een beeld uit het verleden (uit de Tweede Wereldoorlog, uit de koloniale periode) vergeleken met een hedendaags beeld. Dit om te benadrukken dat racisme nog altijd een actueel thema is.

Mijn vrijheden en die van anderen

Het derde thema dat tijdens de Democratiefabriek wordt behandeld gaat over 'mijn vrijheden en die van anderen'. Het thema bestaat uit één enkel meubelstuk met panelen die bezoekers aanmoedigen om te discussiëren over grossofobie, homofobie en gemengde koppels.

Het thema wordt besproken aan de hand van spreuken uit verschillende filosofische en religieuze stromingen, die allemaal pleiten voor naastenliefde en respect voor anderen.

Welke spreuk spreekt je het meest aan?
Van welke religie of geloof komt het? Open het klepje.

Quelle est la phrase qui te parle le plus ?
De quelle religion ou conviction vient-elle ? Soulève le clapet.

Je bent een ware gelovige als je voor de ander hetzelfde wenst als voor jezelf. **?** Tu es une vraie croyante si tu souhaites la même chose pour l'autre que pour toi-même.

Behandel de mensen, zoals jij door hen behandeld wil worden. **?** Traite les autres comme tu voudrais qu'ils te traitent.

Wat jij niet wilt dat u geschiedt, doet dat ook een ander niet. **?** Ne fais pas à autrui ce que tu ne voudrais pas qu'en te fasse.

Doe niet aan anderen wat je zelf pijn zou doen. **?** Ne fais pas aux autres ce que te ferait mal à toi.

Een menewaardig leven in vrijheid voor iedereen op deze aarde. **?** Que tout être humain sur cette terre ait une existence libre et digne.

Zoals een moeder haar kind beschermt, laat iedereen zo een ander beschermen. **?** Que chacun e protège l'autre comme une mère protège son enfant.

Zie de winst van de ander als je eigen winst, en zie het verlies van de ander als jouw verlies. **?** Considère le bénéfice de l'autre comme ton propre bénéfice et la perte de l'autre comme la propre perte.

Wat is democratie?

De paarse meubelen gaan over het thema democratie en:

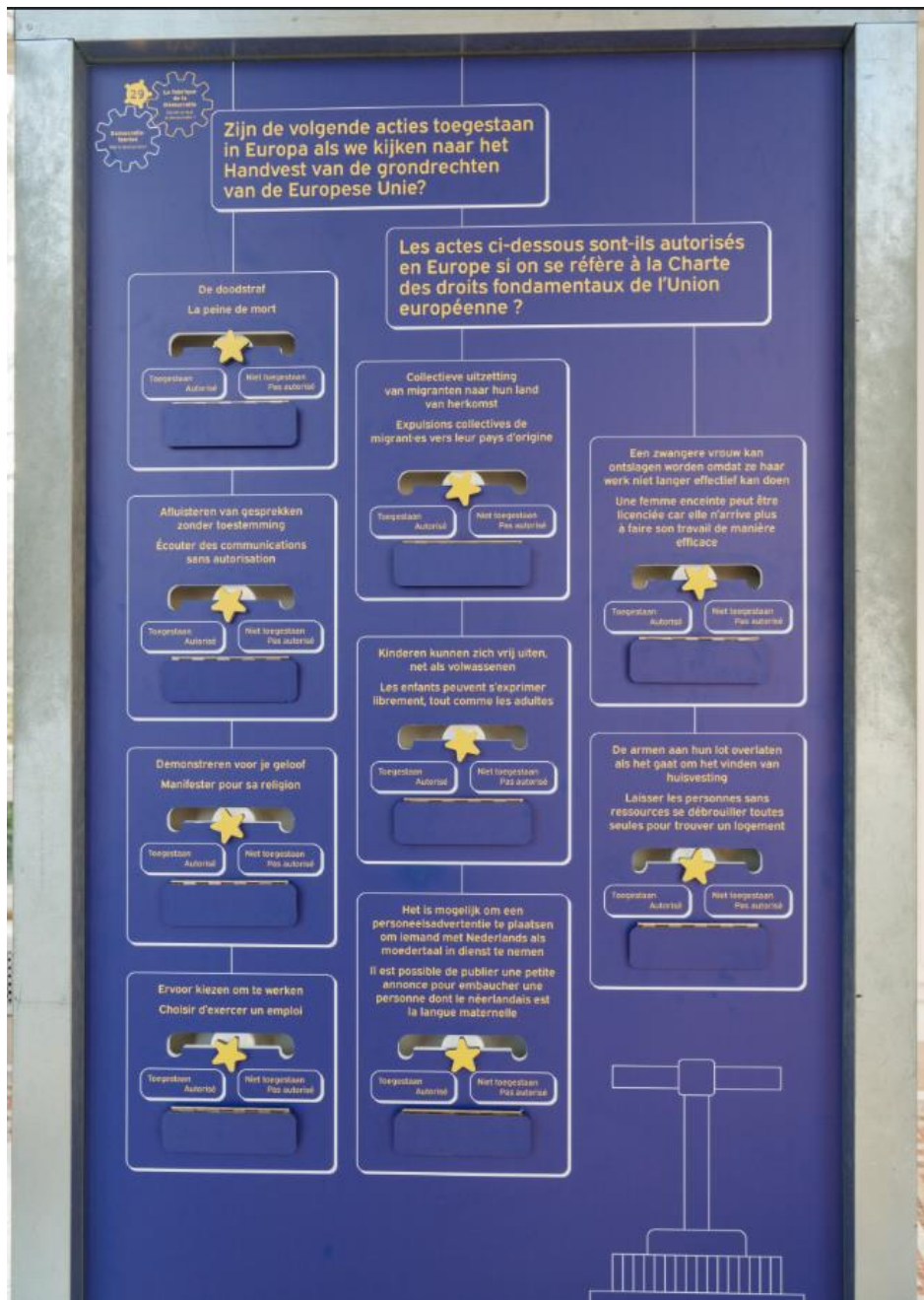
- definiëren wat democratie is,
- stellen het begrip democratie in vraag,
- stellen vast waardoor het risico loopt,
- geven bezoekers de mogelijkheid om er een positie over in te nemen.

Het eerste meubel definieert het begrip aan de hand van verschillende spelmechanismes.

De link tussen democratie en het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie wordt gelegd op paneel 29. Verschillende panelen binnen dit thema leggen overigens een directe link met Europa, zoals paneel 41.

Net als desinformatie en misinformatie brengt deepfake de democratie in gevaar. Het wordt steeds moeilijker om informatie te herkennen die door Kunstmatige Intelligentie is gegenereerd en niet overeenkomt met de werkelijkheid. Bezoekers worden uitgedaagd om de echte foto's te vinden.

The display board is blue and features a challenge in both Dutch and French. At the top left, there is a logo with the number '52' and the text 'La Fabrication de la Démocratie' and 'Démocratie Méritée'. The main text asks visitors to identify which of two photos in each pair is 'faked'. Below the text are three pairs of circular photos. At the bottom, there are two boxes with a warning message in Dutch and French, accompanied by a circular graphic of a grid of dots.

Een van deze twee foto's is "vervalst". Maar welke?

Une de ces deux photos a été «truquée». Laquelle ?

Afbeeldingen kunnen misleidend zijn... wees kritisch!

Les images peuvent être trompeuses... soyez critiques !

Censuur vormt eveneens een bedreiging voor onze democratie. Desalniettemin zijn de verboden talrijk aanwezig in landen die we beschouwen als democratieën. Ben je het eens met al deze verboden ?

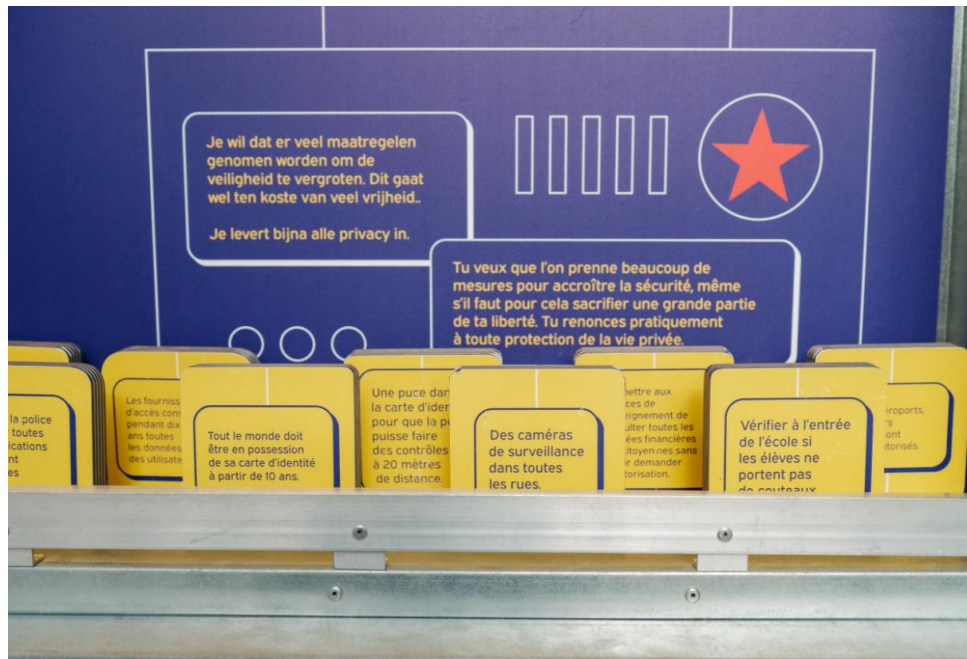

Op paneel 34 worden de standpunten van drie jongeren uitgelicht. Hun standpunten zijn in sommige opzichten extreem: ze pleiten voor geweld, zijn openlijk racistisch of gaan zelfs zover dat ze oproepen tot terrorisme. Wat zijn we bereid te accepteren in de naam van het verdedigen van idealen?

Is geweld een gepaste reactie om je standpunt mee te verdedigen?

Veiligheid is een terugkerend maatschappelijk thema dat soms echter ook vragen oproept over de beperking van vrijheden. Op paneel 41 worden de bezoekers krijgen de bezoekers vragen over veiligheidsmaatregelen die zij bereid zijn om al dan niet te accepteren onder het mom van veiligheid. Is verlies van vrijheid in naam van de veiligheid in overeenstemming met onze democratische waarden?

Paneel 42 presenteert een reeks maatschappelijke situaties en stellingen waarover bezoekers een standpunt moeten innemen. Aan de hand van deze standpunten kunnen ze ontdekken in hoeverre ze in staat zijn tot het tonen van empathie.

Tot slot zal een laatste activiteit benadrukken waarom het uitoefenen van je stemrecht essentieel is in een democratie. Deze oefening komt net voor het afsluitende paneel (waar kaarten van figuren die een belangrijke rol hebben gespeeld in de verdediging van onze democratische waarden beschikbaar zijn voor bezoekers).

Na het bezoek

In de klas

De educatieve dienst heeft verschillende activiteiten ontwikkeld die in de klas kunnen worden uitgevoerd. Deze activiteiten zijn verdeeld over verschillende thema's waaruit de begeleider (leerkracht of andere volwassene) van de klas zelf kan kiezen om verder rond te werken. Er zijn 4 hoofdthema's:

- democratische personages,
- identiteitsvorming,
- vrijheid van meningsuiting,
- discriminatie.

Voor ieder thema is er een handleiding beschikbaar die een praktisch fiche, het scenario van de activiteit, de doelen waarrond gewerkt wordt en de link met andere activiteiten of workshops van het BELvue Museum bevat. Een dossier voor de leerlingen bevat alle documenten waarmee de leerlingen aan de slag kunnen. Het is dus alleen dat laatste dossier dat gekopieerd of afgedrukt moet worden.

In het BELvue

Om het bezoek aan de tentoonstelling aan te vullen, stelt het BELvue Museum 2 mogelijkheden voor:

- **Begeleid bezoek met een animator + workshop (2 à 2.5 uur)**

De jongeren bezoeken de Fabriek onder begeleiding van een animator. Daarna nemen ze deel aan een workshop om de begrippen vooroordelen, discriminatie, racisme en vrijheid van meningsuiting te onderzoeken. Hierbij is er in het bijzonder aandacht voor de dialoog tussen de leerlingen.

- **Workshop Discrimin'actie + zelfstandig bezoek (4 uur – op aanvraag via education@belvue.be)**

Gedurende ongeveer 3 uur volgen de jongeren een workshop van de animator. Ze maken onderdeel uit van een simulatie waarin discriminatie plaatsvindt op basis van een willekeurig criterium. **Waarschuwing:** deze workshop maakt gebruik van educatieve manipulatie en confronteert jongeren met een situatie waarin ze discriminatie kunnen ervaren. Deze methode kan de gevoelig liggen en sommige deelnemers kwetsen.

Aansluitend bezoeken de jongeren de DemocratieFabriek zelfstandig (zonder animator van het BELvue).

Link met onderwijsdoelen en eindtermen

Op 1 september 2024 trad een nieuw decreet in werking met betrekking tot de eindtermen, de eindtermen basisgeletterdheid en de uitbreidingsdoelen Nederlands voor de eerste graad secundair onderwijs. Op de website www.onderwijsdoelen.be staat hierover: *“De eindtermen die voorliggen zijn afgestemd op de herwerkte eindtermen voor de tweede en derde graad die in 2023 werden goedgekeurd en die het resultaat zijn van een nieuw evenwicht dat werd gezocht en gevonden na de vernietiging door het Grondwettelijk Hof van de eerder goedgekeurde eindtermen voor de tweede en derde graad.”*

Het decreet ziet eindtermen als ambitieuze minimumdoelen, welke gebaseerd zijn op 16 sleutelcompetenties. Een van deze 16 punten wordt aangeduid als **'burgerschapscompetenties met inbegrip van competenties inzake samenleven'**. Deze competenties hebben aandacht voor (o.a.) de democratische rechtsstaat, identiteit, diversiteit, samenleven en beargumenteerde dialoog.

Deze aandachtgebieden komen allemaal terug in de democratiefabriek:

- In het thema 'Wie ben ik?' is aandacht voor de dynamiek en de gelaagdheid van (de eigen) identiteit.
- In het thema 'Ik en de anderen' komen de aandachtsgebieden diversiteit en samenleven aan bod.
- In het thema 'Mijn vrijheden en die van anderen' staat diversiteit opnieuw centraal.
- In het thema 'Wat is democratie?' wordt tot slot uitgebreid aandacht gegeven aan de democratische rechtsstaat.

Bij het doorlopen van de verschillende thema's moeten de leerlingen, zoals hierboven al vaker aangegeven, actief deelnemen aan een dialoog om hun visies te delen en hierop te reflecteren. De beargumenteerde dialoog is dus een centraal gegeven binnen de Democratiefabriek.

Elke bouwsteen van de sleutelcompetentie Burgerschap is verder uitgewerkt in de **eindterm** "Burgerschap", in alle graden van het secundair onderwijs. Ook hier zijn duidelijke linken met de Democratiefabriek. Enkele voorbeelden per graad:

Eerste graad (A en B-stroom)

07.01 De leerlingen lichten de betekenis, de principes en de werking van de democratische rechtsstaat en hun verantwoordelijkheid daarin toe.

07.02 De leerlingen reflecteren over het relationele, gelaagde en dynamische karakter van identiteit.

07.03 De leerlingen lichten toe hoe verschillende vormen van diversiteit verrijkend en uitdagend zijn voor het samenleven.

07.04 De leerlingen gaan geïnformeerd, beargumenteerd en constructief in dialoog over maatschappelijke thema's.

Tweede graad (doorstroomfinaliteit, arbeidsmarktfinaliteit & dubbele finaliteit)

07.01 De leerlingen lichten de betekenis, de principes en de werking van de democratische rechtsstaat en hun verantwoordelijkheid daarin toe.

07.02 De leerlingen reflecteren over het relationele, gelaagde en dynamische karakter van identiteit.

07.03 De leerlingen lichten toe hoe verschillende vormen van diversiteit verrijkend en uitdagend zijn voor het samenleven.

07.04 De leerlingen gaan geïnformeerd, beargumenteerd en constructief in dialoog over maatschappelijke thema's.

Derde graad (doorstroomfinaliteit, arbeidsmarktfinaliteit & dubbele finaliteit)

07.01 De leerlingen reflecteren over de betekenis, de principes en de werking van de democratische rechtsstaat en hun verantwoordelijkheid daarin.

07.02 De leerlingen reflecteren over het relationele, gelaagde en dynamische karakter van identiteit.

07.03 De leerlingen lichten toe hoe verschillende vormen van diversiteit verrijkend en uitdagend zijn voor het samenleven.

07.04 De leerlingen gaan geïnformeerd, beargumenteerd en constructief in dialoog over maatschappelijke thema's.

*Zevende leerjaar***Context 5 – Politiek-juridische samenleving**

3. De leerlingen tonen het belang en dynamisch karakter aan van mensen- en kinderrechten.
4. De leerlingen zetten zich actief en opbouwend in voor de eigen rechten en die van anderen.
5. De leerlingen tonen aan dat het samenleven in een democratische rechtsstaat gebaseerd is op rechten en plichten die gelden voor burgers, organisaties en overheid.
9. De leerlingen toetsen het samenleven in ons democratisch bestel aan het samenleven onder andere regeringsvormen.
10. De leerlingen illustreren hoe een democratisch beleid het algemeen belang nastreeft en rekening houdt met ideeën, standpunten en belangen van verschillende betrokkenen.

Context 7 – Socio culturele samenleving

2. De leerlingen gaan constructief om met verschillen tussen mensen en levensopvattingen.
4. De leerlingen trekken lessen uit historische en actuele voorbeelden van onverdraagzaamheid, racisme en xenofobie.

Stam

14. De leerlingen gaan alert om met media.

Een bezoek aan de Democratiefabriek kan dus een goede manier zijn om met uw leerlingen richting bovengenoemde – en aanverwante – minimumdoelen te werken.